

การศึกษาระดับอุดมศึกษา

บทบาทของสื่อทางการศึกษากับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

สื่อทางการศึกษาชนิดใหม่ ๆ ต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ โปร่งใส และวัสดุเครื่องมือต่าง ๆ เราสามารถใช้ในการสื่อความหมายในการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ขบวนการสื่อความหมายในระดัการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับ แต่ปัจจุบันได้เผชิญกับปัญหาสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อทางการศึกษาชนิดใหม่ ๆ

ปัญหาด้านนักศึกษาหรือผู้เรียน (Student) ในระดับมหาวิทยาลัยนี้มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในด้านการสอน หรือเทคนิคการสอนจะไม่ได้ผล ถ้าผู้เรียนไม่สามารถจะศึกษาได้ด้วยตนเอง มีข้อสงสัยเกิดอยู่ว่า ความสนใจจริงและความสามารถของผู้เรียนจากระดับมัธยมก่อนจะเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ยังไม่มีความเข้าใจ ไม่ได้เรียนรู้วิธีการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยเพียงพอ ทำให้การเรียนในระดับมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างน่าเบื่อหน่าย จึงมีความจำเป็นที่จะเพิ่มควมมีชีวิตชีวา (vitality) และความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรทั้งสองระดับนั้น มีข้อเสนอแนะว่า สื่อทางการศึกษาชนิดใหม่ ๆ จะเพิ่มความเป็นจริงและส่งเสริมคุณภาพของการสอน สามารถช่วยในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้เรียน

ปัญหาด้านอาจารย์ผู้สอน (Lecturer) ปัญหาเกี่ยวกับผู้สอนระดับตรงกันข้ามกับนักเรียน ผู้ที่สำเร็จการศึกษานั้นไม่ได้มีการเตรียมเพียงพอที่จะเป็นผู้สอนแทนอาจารย์ การขาดแคลนผู้สอน ทำให้มีการสอนนักเรียนกลุ่มใหญ่ ผู้สอนไม่มีเวลาใกล้ชิดกับผู้เรียน การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individualization) จึงขาดไป จากปัญหาต่าง ๆ นี้จึงเกิดความคิดว่า สื่อทางการศึกษาชนิดใหม่ ๆ จะมีบทบาทกับการเพิ่มของผู้

เรียนและการขาดแคลนครู ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่า

- สื่อใหม่ ๆ สามารถจะช่วยปรับปรุงการสอนกลุ่มใหญ่อย่างมีคุณภาพได้หรือไม่
- คุณภาพของการสอนดังที่เราต้องการ สามารถเป็นผลจากการสอนกลุ่มใหญ่ โดยให้มีการอภิปรายกลุ่มการสอนตัว (Tutoring) การศึกษาส่วนตัว โปรแกรมการเรียน หรือวิธีการอื่น ๆ ได้หรือไม่

นอกจากการขาดแคลนครูแล้ว ปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนยังขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือการศึกษารายบุคคล ส่วนมากมักจะยึดเอาบทเรียนในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการสอน โดยไม่คำนึงว่า เทคนิคการสอนนั้นจะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ จากปัญหานี้ก็นำมาสู่ปัญหาว่า

- ทำอย่างไรผู้สอนจะสามารถปรับปรุงวิธีการสอนการเรียนด้วยตนเองให้คล้ายคลึงกับการสอนในชั้นเรียน
- ทำอย่างไรผู้สอนจะ เรียนรู้ เรื่องการถ่ายทอดความรู้อันจะเป็นผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- การทดลองเกี่ยวกับสื่อชนิดใหม่ ๆ จะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูนั้น จะมีอิทธิพลต่อผู้สอนหรือไม่

ปัญหาคานหลักสูตร (Curriculum) ผลจากความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

รวดเร็วเป็นความจำเป็นสำหรับการเลือกเนื้อหาที่จะสอนบรรจุในหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัย การเตรียมความรู้ที่สำคัญ ๆ นั้น ถ้าจะสอนในเวลาที่มีอยู่นั้นไม่หมด เพราะการเรียนระดับนี้เป็นการเตรียมสำหรับชีวิตผู้ใหญ่ ดังนั้นการจัดเนื้อหาวิชาความรู้ของค่านึงว่าเวลาสำหรับการศึกษาที่มีอยู่นี้สามารถที่จะเพิ่มความรู้ที่มีอยู่ทั้งหมดแก่ผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ได้อย่างดีหรือไม่ สื่อชนิดใหม่ ๆ จะช่วยเร่งการสอนได้หรือไม่ สื่อใหม่ ๆ สามารถ

นำเอาวัสดุในการสอนมาสนองความต้องการด้านเวลาได้หรือไม่

ปัญหาทางการเงิน (Finances) ปัญหาการเงินในระดับมหาวิทยาลัย มีอยู่ในทุกปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จำนวนผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น ความต้องการครูเพิ่มและความจำเป็นที่จะนำหลักสูตรใหม่มาใช้หรือปรับปรุงขยายหลักสูตร การจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพอย่างกว้างขวาง จึงจำเป็นที่จะต้องมียุบายจ่ายเพิ่มขึ้นในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพื่อคุณภาพที่ดีของการศึกษา

- สื่อชนิดใหม่ ๆ จะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การสอนเพียงพอคุ้มค่าหรือไม่
- และวิธีการสอนหรือสื่อที่ทำให้การสอนคุ้มค่า จะได้รับการยอมรับและใช้ ในการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยเพียงไร

วิธีการสอนภาษาต่างประเทศโดยใช้สื่อแบบใหม่ ๆ ในต่างประเทศ

ในการสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันการศึกษาในต่างประเทศได้มีความก้าวหน้าในการนำเอาสื่อทางการศึกษาเข้ามาประกอบการสอนภาษาต่างประเทศมากมาย เพราะเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นต้องมีขบวนการที่ครบครัน คือ การเรียน ฟัง พูด อ่าน เขียน และการส่งเสริมการพูดนั้น จะช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ แล้ว ก็จะมี ความสามารถในการตอบโต้ภาษาได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้นกิจกรรมในการเรียนการฝึกฝน จึงเป็นสิ่งสำคัญมากซึ่ง Marjorie C. Johnston^๑ ได้เขียนบทความเกี่ยวกับ "กิจกรรม

^๑ Joseph Michel, Foreign Language Teaching, (The Macmillan Company, New York. Collier-Macmillan Limited London, 1967.) P.81

การ เรียนรู้ภาษาต่างประเทศว่า กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะในการสื่อความหมายและก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างชาติ (international understanding) ในการพัฒนาทักษะทางการสื่อความหมายนี้ สิ่งสำคัญคือการฝึกฝน (drill) ถ้าใครรับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง สม่ำเสมอและมีความสนใจประกอบกับมีความพยายามควยแล้วก็จะไคผลดี กิจกรรมในห้องเรียน เช่นการใหญ่เรียนได้ฟังเสียงจากเจ้าของภาษา หัดเขียนเสียง ทั้งนี้โดยอาศัยเทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นงานเสียง ภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป วิทยูและโทรทัศน์ก็จะช่วยให้เกิดประโยชน์ได้ยิ่งขึ้น"

ในต่างประเทศมีการทดลองและนำเอาพวกสื่อทางการศึกษาหรือ โสตทัศนูปกรณ์ชนิดใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการสอนภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นการริเริ่มและสร้างสรรคงานสอนภาษาต่างประเทศให้มีความก้าวหน้าและมุ่งให้การ เรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Louis Forsdale^๒ ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทางภาษาอังกฤษและ Gerald Dykstra ศาสตราจารย์ทางภาษาศาสตร์และภาษาสเปน แห่งวิทยาลัยครูของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ได้ทำการทดลองการสอนภาษาต่างประเทศ โดยใช้ภาพยนตร์เสียง ๘ มม. แบบฟิล์มดูลิป (8 m.m. sound film in cartridge-loading projectors) การใช้ภาพยนตร์เสียง ๘ มม.แบบฟิล์มดูลิปนี้ สะดวกในการใช้มากกว่าเครื่องฉายภาพยนตร์แบบธรรมดาซึ่งเรากันกัน ฟิล์มภาพยนตร์แบบนี้จะบรรจุอยู่ใน

๒

Louis Forsdale and Gerald Dykstra "An Experimental Method of Teaching Foreign Language By Mean of 8m.m. Sound Film in Cartridge-Loading Projectors" Language Learning, (A Journal of Applied Linguistics Vol. XIII, No.1 1963,) P.5-10

กล่องพลาสติก(plastic cartridge or cassette) เมื่อต้องการฉายภาพก็นำ
กล่องฟิล์มใส่เข้าไปในช่องของเครื่องฉายและเมื่อกดสวิทช์ให้เครื่องทำงานแล้ว ภาพก็จะ
ปรากฏบนจอ

ศาสตราจารย์ทั้งสองท่าน ได้นำเทคนิคการใช้ภาพยนตร์ ๘ มม. แบบฟิล์มคู่
นี้เข้ามาประกอบการสอนในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการทางภาษา โดยให้ผู้เรียนบังคับ
เครื่องด้วยตนเอง ผู้เรียนจะได้เรียนบทสนทนาจากภาพที่ปรากฏบนจอ ซึ่งเป็นระบบ
การเรียนแบบ "Face-to-Face" ในการใช้ฟิล์มคู่แบบนี้ผู้เรียนอยู่ในห้องปฏิบัติการ
ทางภาษา ซึ่งจะมีเครื่องฉายภาพยนตร์แบบฟิล์มคู่คล้าย ๆ เครื่องรับโทรทัศน์ขนาดเล็ก
ตั้งอยู่ข้างหน้าผู้เรียน และมีหูฟัง (earphones) สำหรับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเตรียม
พร้อมที่จะเรียนก็จะนำ Casette ซึ่งเป็นบทเรียนที่ตนจะศึกษาบรรจุในเครื่องฉาย
ผู้เรียนก็ได้เรียนและฝึกหัดบทสนทนา ซึ่งอาจารย์เป็นผู้เขียนบทและเป็นตัวแสดง

ผู้เรียนจะเรียนบทสนทนา โดยการสังเกตโดยตรง (Directed Obser-
vation) จากภาพที่ปรากฏบนจอ ได้ศึกษากระสวนของภาษา (language pat-
terns) บทสนทนาจะซ้ำไปมาเพราะการทำงานของฟิล์มคู่จะเป็นไปอย่างติดต่อกัน
เรื่อย (continuous loop) ดังนั้นเมื่อบทสนทนาจบก็จะเริ่มใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้
เรียนซ้ำ ส่วนเนื้อหาของบทเรียนจากฟิล์มคู่ทั้งเกี่ยวกับคำภาษาศาสตร์และวัฒนธรรม
นั้น จะบรรจุในคู่มือเล่มเล็ก ๆ

การใช้ฟิล์มคู่ในการสอนนี้ อาจารย์ผู้ทำการทดลองได้จัดทำฟิล์มคู่ในการใช้
สอน ๒ ชุด คือ Cartridge A และ Cartridge B ผู้เรียนจะศึกษาและฝึกหัด
บทสนทนาจาก Cartridge A จนผู้เรียนรู้สึกว่าคุณมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา
จากบทสนทนาเป็นอย่างดีแล้ว ผู้เรียนก็จะเปลี่ยนมาใช้ Cartridge B ซึ่งมีเนื้อหา
ของบทสนทนาเหมือนกับ Cartridge A แต่ต่างกันอยู่ที่ว่า บทสนทนาของบุคคลใน
ตัวของบทสนทนานั้นขาดไป ๑ คน คือผู้สนทนาในบทนั้นมีทั้งหมด ๓ คน ก็จะปรากฏแต่
เสียงการสนทนาของ ๒ คน ส่วนของอีกคนนั้นจะเว้นไว้ ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทในการ

เรียนชั้นนี้คือ จะต้องพูดตอบโต้บทสนทนาออกมา ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดตอบโต้จนกระทั่ง
เข้าใจบทเรียน

แนวการสอนชนิดใหม่นี้ ปรากฏว่าเป็นผลดี เพราะผู้เรียนจะรู้สึกเหมือนว่า
ตนได้สนทนาตอบโต้จริง ๆ ในขณะที่มีการเรียนภาษาต่างประเทศโดยใช้เครื่องเล่น
แผ่นเสียงและเทปบันทึกเสียงในห้องปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนภาษาจนเป็นนิสัย
(habit) ใฝ่มีทักษะในการพูด เพราะการพูดซ้ำ ๆ ก็จะเกิดความเข้าใจสามารถ
ตอบโต้ภาษาได้โดยอัตโนมัติ แต่การนำเอาภาพยนตร์แบบฟิล์มดูมาช่วยในการสอนนี้ ผู้
เรียนจะได้เห็นลักษณะ ท่าทาง ตลอดจนสีหน้าของผู้สนทนา จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ
ใจลึกซึ้งขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศต่างแดน การทดลอง
การใช้ระบบการสอนแบบนี้จะเป็นการริเริ่มนำเอาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ศึกษามาใช้
ประกอบการสอนภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ Edwin L. Peterson ^๓ แห่งมหาวิทยาลัยพิซซ์เบิร์ก รัฐ
เพนซิลวาเนีย ได้นำเทคนิคการใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะมาใช้ประกอบการสอน การ
เขียนเรียงความ ซึ่งเขาเรียกว่า "Luminous English" การใช้เครื่องฉายภาพ
ข้ามศีรษะประกอบการสอนเรียงความ (composition) นี้ทำโดยผู้สอนนำเอาสิ่งที่ต้อง
การให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือมีประสบการณ์ในการเห็นได้ลงในเครื่องฉาย ซึ่งภาพจะปรากฏ
บนจออันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะการที่ครูจะชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในการ
เขียนรูปประโยค การใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ การใช้ศัพท์กริยาต่าง ๆ เป็นต้น
การใช้อุปกรณ์ชนิดนี้ ผู้สอนจะไม่ต้องหันหลังให้ผู้เรียน เพียงแต่เขียนบนแผ่นอาชิตะ ซึ่งอยู่

^๓

James W. Brown and James W. Thornton, Jr, New Media in Higher
Education, (Association for Higher Education and the Divi-
sion of Audio visual Instructional Service of the NEA. 1963)

บนเครื่องฉายนั้น จากผลของการใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะนี้ ปรากฏว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเขียนมากขึ้น และผู้เรียนสามารถเรียนวิชาการเขียนนี้ได้อย่างสนุกสนานขึ้น แทนที่จะเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการศึกษานี้ทำให้มีการผลิตเครื่องกลไกที่ใช้แทนมนุษย์ หรือช่วยทุนแรงของอาจารย์ผู้สอน อันจะสามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้สอนได้ ในวงการการศึกษาของต่างประเทศได้มีการใช้เครื่องกลไก ประเภทเครื่องช่วยสอน (Teaching Machines) หรือพวกโปรแกรมการเรียนการสอน (Programmed Instruction or Programmed Learning) การเรียนโดยใช้เครื่องมือชนิดนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทีละขั้นตั้งแต่ขั้นบรรทัดฐานขึ้นไป จนมีความเข้าใจเป็นอย่างดี จึงเรียนขั้นต่อไป ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่โดยลัดคีย์ เครื่องช่วยสอนแบบนี้ก็ได้มีบทบาทอย่างมากในการสอนภาษาต่างประเทศ ดังตัวอย่างที่จะได้นำมาแสดงให้เห็นถึงการใช้เครื่องช่วยประกอบการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาของต่างประเทศ

Kathryn B. Henry^๔ อาจารย์ของวิทยาลัยสตีเฟนส์ (Stephens College) แห่งโคลัมเบีย มิสซูรี ได้จัดทำโปรแกรมการเรียนการสอนการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเบื้องต้น โดยเป็นการสอนแบบบรรณธิการหรือแบบซ่อมเสริม (Programmed Remedial Teaching of Fundamental of English Composition) โปรแกรมการเรียนนี้เป็นปัญหาของผู้เรียนเกี่ยวกับ โครงสร้างของบทเรียงความที่เขียนนั้น โดยที่โปรแกรมจะแบ่งเป็น ๘ หน่วย ซึ่งจะบรรจุลงในเครื่องช่วยสอน แต่ละหน่วยจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับ โครงสร้างของบทเรียงความ ซึ่งจะมีการอธิบายเนื้อหาตลอดจนยกตัวอย่าง

๔

James W. Brown and W. Thornton Jr, Op. cit., p.111

ประกอบ และจะมีคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดสอบด้วยตนเองด้วย โดยจะมีคำตอบอยู่ในเล่มนั้น ๆ

เมื่อผู้เรียนเห็นว่าตนได้เรียนรู้อย่างแท้จริงตลอดจนเกิดความเข้าใจบทเรียนแล้ว ผู้เรียนก็จะได้รับการวัดผลโดยอาจารย์ของหน่วยบริการด้านการเขียน (Writing Services) ซึ่งในการเขียน ผู้เรียนจะขอคำปรึกษาจากอาจารย์ได้อย่างเต็มที่ เมื่อผู้เรียนได้ส่งบทเรียนความให้อาจารย์ตรวจเพื่อวัดผล ถ้าผลของการเขียนไม่เป็นที่น่าพอใจและอาจารย์ผู้วัดผลมีคำสั่งให้ผู้เรียนศึกษาทุกหน่วย (unit) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คุณเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่นั้น แล้วผู้เรียนก็จะได้รับการฝึกฝนใหม่ พร้อมทั้งทำการทดสอบอีกครั้ง เพื่อแสดงให้อาจารย์ได้เห็นความสามารถในการเขียนอย่างถูกต้องจนเป็นที่พอใจ

การดำเนินงานด้านไอศหัททันศึกษาของมหาวิทยาลัยในโครงการวิจัย

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ได้มีการดำเนินงานด้านไอศหัททันศึกษาโดยมีหน่วยงานที่ทำงานทางด้านนี้โดยตรง คือหน่วยไอศหัททันศึกษากลาง (ส.ท.ก.)^๕

มหาวิทยาลัยได้ตั้งหน่วยไอศหัททันศึกษากลางขึ้นโดยใช้สถานที่ของตึกครุฑศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการสอนของอาจารย์คณะต่าง ๆ ด้วยการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือไอศหัททันที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะช่วยให้การเรียนของนิสิตในมหาวิทยาลัยแห่งนี้บังเกิดผลดีที่สุดเท่าที่อาจารย์และอุปกรณ์การสอนซึ่งมีอยู่จะสามารถอำนวยให้ได้

หน่วยไอศหัททันศึกษากลางส่งเสริมการสอนของอาจารย์ เพื่อการเรียนของนิสิตด้วย การให้บริการแก่มหาวิทยาลัยมีดังต่อไปนี้ คือ

^๕พระเกี้ยว ๒๕๑๓, กำเนาะนำการศึกษาในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยประจำปีการศึกษา ๒๕๑๓ แผนกประชาสัมพันธ์และหน่วยไอศหัททันศึกษา สำนักงานเลขาธิการ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

๑. จักรวรรดิและเครื่องมือโสตทัศนศึกษา การซื้อหรือติดต่อยืมจากแหล่งต่าง ๆ
๒. ผลิตภัณฑ์อุปกรณ์เช่นการบันทึกภาพ ทำแผนภูมิ ไคอะแกรม ภาพถ่ายสไลด์ ฯลฯ
๓. บริการฉายต่าง ๆ เช่น ฉายภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสคริป ภาพพิมพ์ ไบโคร-

สไลด์ ฯลฯ

๔. บริการบันทึกเสียงและกระจายเสียงบันทึก เพื่อประกอบการสอน
๕. ให้การปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนโดยทั่ว ๆ ไป

นอกจากหน่วยโสตทัศนศึกษากลางแล้ว หอสมุดกลางยังมีการดำเนินงานด้านโสตทัศนศึกษา หอสมุด^๖ คือหัวใจของการศึกษาในมหาวิทยาลัย เพราะความรู้ที่นิสิตจะได้รับนั้นไม่เพียงแต่จะมาจากอาจารย์เท่านั้น แต่จะต้องอาศัยการค้นคว้าด้วยตนเองจากห้องสมุดประกอบอีกด้วย

...หอสมุดกลางตั้งอยู่หลังตึกหอประชุม เป็นอาคาร ๓ ชั้น มีห้องวารสาร ๒ ห้อง ชั้นที่ ๒ มีห้องอ่านหนังสือ ๒ ห้อง ห้องหนังสืออ้างอิง ห้องสมุดกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ห้องหนังสือเกี่ยวกับภาษาไทยซึ่งเขียนเป็นภาษาต่างประเทศ ชั้นที่ ๓ มีห้องโสตทัศนศึกษาสำหรับฉายภาพยนตร์ และมีห้องสมุดดนตรีพระราชทาน ห้องสมุดนฤนิตร์และห้องเก็บหนังสือ

หนังสือในหอสมุดกลางมีประมาณ ๓๘,๐๐๐ เล่ม มีทุกแขนงวิชาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีการสอนในมหาวิทยาลัย หนังสือภาษาฝรั่งเศสและเยอรมันมีเล็กน้อย วารสารมีประมาณ ๘๒๐ ชื่อ นอกจากนี้ยังมีโสตทัศนวัสดุ เช่นแผ่นเสียงและเทปบันทึกเสียง... หอสมุดกลางมีบริการอัดเทปบันทึกเสียงสำหรับโสตทัศนวัสดุที่ไม่อนุญาตให้ยืมด้วย

^๖ เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๘ - ๓๙

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่พยายามปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้เข้ากับมาตรฐานสากล การดำเนินงานที่เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมและเผยแพร่^๓ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติงานดังนี้ คือ ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยไปสู่ประชาชนโดยวิธีการต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยออกไปสู่ประชาชน นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ในการผลิตและบริการ โสตทัศนศึกษาให้กับอาจารย์ ในการสอนนิสิต ทำหน้าที่ในการจัดพิมพ์เอกสาร ตำรา รายงานผลการวิจัยของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ในการจัดอบรมวิชาชีพภาคฤดูร้อนสำหรับประชาชน จัดอบรมพิเศษให้กับส่วนราชการที่ต้องการอบรมพนักงานและทำหน้าที่ในทางจัดการประชุมและอบรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้หอสมุดกลาง(Main Library) ของมหาวิทยาลัยก็ยังมีบริการทางด้านโสตทัศนศึกษาอีกเช่นกัน หอสมุดกลาง^๔ เป็นที่รวบรวมหนังสือ วารสาร และวัสดุการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้อาจารย์ นิสิตและราชการมหาวิทยาลัย ได้ศึกษากันคว้าและวิจัย ในปัจจุบันนี้ หอสมุดกลาง มีหนังสือภาษาไทยและหนังสือต่างประเทศ จำนวน ๓๖,๓๓๘ เล่ม วารสารภาษาไทย ๒๒๘ รายการ วารสารภาษาอังกฤษ ๒๘๑ รายการ

^๓ คู่มือนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๖๐, สำนักส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทาง
เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หน้า ๓๕

^๔ เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๓

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำเนินงานเกี่ยวกับ โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น มีแผนกที่รับผิดชอบการทำงานคือ แผนกโสตทัศนศึกษา^๔ ซึ่งสังกัดอยู่ในกองบริการศึกษา สำนักเลขาธิการ งานสำคัญคือการทำงานเกี่ยวกับการใช้ โทรทัศน์วงจรปิด ซึ่งใช้ในการสอนในมหาวิทยาลัย ตลอดจนบริการงาน เนคานการฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายต่าง ๆ และการจัดบริการทางโสตทัศนวัสดุแก่อาจารย์ผู้สอน

นอกจากนี้ในแนวการสอนของชั้นปริญญาตรี ปี ๒-๔ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย ยังมีการสอนวิชาอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา โดยมุ่งที่ความสำคัญของอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาที่มีต่อการศึกษารูปแบบใหม่ ชนิดต่าง ๆ ของอุปกรณ์ หลักการพิจารณา เลือกรับ การจัดหา การสั่งซื้อ การลงทะเบียนและบัตรรายการ การเก็บ อุปกรณ์แบบต่าง ๆ ใ้แก่แผนภาพ แผนที่ วัตถุพิพธิภักดิ์ ฟิล์มสตริป สไลด์ แผ่นเสียง เส้นลวดอย่างละเอียด วิธีใช้อุปกรณ์ชนิดต่าง การจัดบริการพิเศษในห้องสมุดแต่ละชนิดช่วยการใช้ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยจากคณะวิทยาศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งตั้งอยู่ ณ โรงพยาบาลรามาธิบดี งานด้านโสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย ยังไม่มีแบบแผน คือยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบงานนี้โดยเฉพาะ ในแต่ละคณะ จะมีโสตทัศนอุปกรณ์ซึ่งทันสมัยหลายชนิดเพื่อบริการแก่อาจารย์ภายในคณะ และมีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล เช่นเจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น

^๔ คู่มือการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๐, โรงพิมพ์พิมพ์หา-

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากวิทยาลัยทับแก้ว ซึ่งตั้งอยู่ ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม อันประกอบด้วยคณะ ๒ คณะ คือ คณะอักษรศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรยังมีได้มีหน่วยงานที่ดำเนินงานทางด้านไสตทัศน์ศึกษาโดยตรง งานเกี่ยวกับไสตทัศน์ศึกษานั้นยังไม่มีการบริหารงานอย่างมีแบบแผน การบริการไสตทัศน์วัสดุแก่อาจารย์จึงเป็นไปอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ นอกจากนี้อาจารย์ก็พยายามหาแหล่งไสตทัศน์วัสดุเอง ในกรณีที่ต้องการใช้ อย่างไรก็ตามวิทยาลัยทับแก้วก็มีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่มีประสิทธิภาพและมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลในการใช้ ตลอดจนมีผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศคอยให้คำแนะนำแก่อาจารย์ในการใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาและไสตทัศน์อุปกรณ์บางชนิด